

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI, CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE LITERE
DEPARTMENTUL DE LIMBA ȘI LITERATURA ENGLEZĂ

**CONSTRUCȚII IDENTITARE ÎN ROMANELE
ELIZEI HAYWOOD**

Îndrumător științific:

Prof. Dr. Michaela Mudure

Doctorand:

Camelia-Daniela Naghi (căs. Teglaș)

Cluj-Napoca

2014

CUPRINS

MULȚUMIRI	4
INTRODUCERE	5
1. EPOCA RAȚIUNII ... DAR ȘI EPOCA DEGHIZĂRII, CADRUL COMPLEX AL ELIZEI HAYWOOD	15
1.1. Epoca rațiunii.....	15
1.2. ... dar și epoca deghizării	22
1.3. O viață în spatele măștii într-o lume întoarsă pe dos.....	26
2. ANII 1720, DECADA PASIUNII ȘI A CREATIVITĂȚII	34
2.1. Un erou feminizat pentru cea mai meritorie femeie în <i>Love in Excess</i>	34
2.2. Între vanitate, iubire și abuz, sau identitatea feminină captivă din <i>Idalia</i>	71
3. ANII 1730, PERIOADA DE ACALMIE A ROMANULUI.....	96
3.1. Continuumul corp-minte-suflet în <i>Adventures of Eovaai, Princess of Ijaveo</i>	98
4. ANII 1740, VREMEA INOVAȚIILOR	128
4.1. <i>The Fortunate Foundlings</i> – Dubla perspectivă asupra dezvoltării sinelui	129
4.2. Obscurizarea identității de gen în <i>Life's Progress through the Passions: or, The Adventures of Natura</i>	159
5. ANII 1750, O REVIZUIRE MATURĂ A TRECUTULUI	194

5.1.	<i>The History of Miss Betsy Thoughtless: Un soț reformat pentru o cochetă rafinată</i>	195
5.2.	Identitatea diferențiată doar de o dublă consoană în <i>The History of Jemmy and Jenny Jessamy</i>	226
6.	CONCLUZII	254
7.	BIBLIOGRAFIE	258
8.	NOTA DE FINAL	270

Cuvinte-cheie: literatura britanică a secolului al optsprezecelea, Eliza Haywood, identitate feminină, identitate masculină, dubla măsură, sine, roman, spectacol, *tehnica încropirii*, *emoția-în-doi*, mască, *continuumul corp-minte-suflet*.

Rezumat:

Prima mea întâlnire cu Eliza Haywood a avut loc în urmă cu mai bine de patru ani. Cufundarea mea în vasta producție literară a autoarei, a început, inevitabil, cu lectura incitantei *Fantomina: or, Love in a Maze Being a Secret History of an Amour between Two Persons of Condition*. Bal mascat, relații de putere, inversiune de roluri, deghizare, autorizarea femeii, norme morale, discurs subversiv, identitate de gen, identitate socială, toate acestea măiestrite în câteva pagini și toate înglobate într-un titlu captivant dar alunecos ce sugerează, pe alocuri, jocul de scenă, invitând cititorii să savureze piesa, sau să rămână muți de uimire în fața misterioasei apariții. Așadar, a studia actrița, a analiza masca, a citi scriitoarea, a scrie despre această actriță, cititoare și scriitoare, se anunță o călătorie solicitantă pe un drum anevoios ce ar putea fi nesfârșit! Inevitabil, la început de drum, o sumedenie de întrebări îmi populează existența și mă

întreb: cât de departe voi ajunge, ce aspecte au rămas necercetate, ce abordare ar fi mai potrivită?
Cine e femeia a cărei cărți le citesc?

S-a lucrat serios pentru a reda prea mult neglijatei opere literare a Elizei Haywood locul și valoarea cuvenite, dar încă mai sunt multe aspecte ce trebuie studiate și investigate. Cu toate că, atât autoarea, cât și opera ei s-au bucurat de popularitate în timpul vieții, numele și scrierile ei au dispărut din literatură în secolul al nouăsprezecelea.

Autoarea a fost readusă la lumină de cartea lui Whicher *The Life and Romances of Mrs. Eliza Haywood* publicată în 1915. Anii 1980 au fost un moment crucial în revigorarea operei Elizei Haywood deoarece mai multe specialiste feministe și-au asumat procesul ostentiv de scoatere la suprafață a scrierilor ei.

Majoritatea literaturii de specialitate vizează fie operele de ficțiune produse în anii 1720, fie romanele din perioada 1750. Opera literară a Elizei Haywood este impresionantă și o mare parte din lucrările ei nu au fost încă analizate.

Cu toate că opera Elizei Haywood de după 1740 a fost privită ca o abandonare a ficțiunii amoroase în favoarea literaturii domestice, părerea mea este că asistăm doar la o schimbare de ton în abordarea aceluiași probleme cercetate de autoare și în prima parte a carierei literare: gen, relații umane și relații de putere. În „The Story of Eliza Haywood’s Novels: Caveats and Questions”, Paula R. Backscheider a lansat o provocare legată de posibilitatea de a conecta romanele Elizei Haywood scrise în decada 1720 cu cele din anii 1750, provocare ce a impulsionat mai mulți cercetători în această direcție.

Teza mea se dorește un răspuns la provocarea lansată de Backscheider și, evident, o raliere la efortul depus de alți cercetători în vederea promovării unei abordări coerente a scrierilor Elizei Haywood. În încercarea mea de a demonstra unitatea și continuitatea operei

scrisă de Haywood, urmăresc construcțiile identitare feminine și masculine în lucrări selectate din întreaga ei creație literară împărțită în decade. Pornesc de la premisa că identitatea nu e fixă și, urmărindu-i opera de la primul la ultimul roman, intenționez să observ modul în care se construiește, alături de identitatea personajelor și în strânsă legătură cu evenimentele istorice, politice și culturale ale vremii, identitatea scriitoarei. Investighez procesul de formare a identității dintr-o dublă perspectivă, feminină și masculină, în cinci dintre romanele selectate și doar identitatea feminină în *Idalia*, respectiv doar cea masculină în *Life's Progress*. Acest studiu oferă o analiză critică a unui corpus de text substanțial, cuprins în șapte romane: *Love in Excess* (1719-1720), *Idalia* (1723), *Adventures of Eovaai* (1736), *The Fortunate Foundlings* (1744), *Life's Progress through the Passions* (1748), *The History of Miss Betsy Thoughtless* (1751) și *The History of Jemmy and Jenny Jessamy* (1753). Cu o singură excepție, anii 1730, am selectat câte două romane pentru fiecare decadă din intervalul 1719 – 1756. Alegerea romanelor a fost în principal influențată de dorința de a demonstra că studierea dihotomică a operei Elizei Haywood trebuie înlocuită cu o abordare mai omogenă a întregii ei creații literare.

Ca metodă de analiză a celor șapte romane scrise de penița rebelă a Elizei Haywood, am ales lectura detaliată. Complexitatea temei (construcții identitare), transformările profunde de ordin istoric, social, cultural și literar ce au marcat Marea Britanie a secolului al optzecelea, lipsa de familiaritate a publicului cititor român cu textele Elizei Haywood, utilizarea repetată a măștii de către autoare, impun o abordare transdisciplinară ce îmbină literatura, istoria, religia, studiile de gen și psihologia.

Alegerea lecturii detaliată în analiza construcțiilor identitare se bazează pe modelul de identitate „poveste de viață” al lui Dan P. McAdams care susține că „identitatea ia forma unei povești completă doar cu decoruri, scene, personaje, intrigă și tematică distincte” (101). Nu omit

contextul particular al Elizei Haywood care internalizează teoria sinelui a lui John Locke, unele principii formulate de Descartes și Thomas Hobbes, dar și viziunea despre identitatea feminină formulată de Mary Astell. Un aspect demn de menționat este faptul că personajele Elizei Haywood nu se încadrează în stereotipuri și demonstrează că identitatea e un concept fluid, nicidecum fix, care poate fi perceput ca un proces în desfășurare pe toată durata vieții. Drept urmare, analiza mea e cronologică și ține cont de o paletă largă de aspecte care contribuie la formarea identității personajelor centrale, cum ar fi contextul familial, clasa socială, evenimentele și întâlnirile din timpul vieții, precum și genul personajului.

În INTRODUCERE m-am axat în primul rând pe contextul complex al Elizei Haywood analizând influența combinată a epocii rațiunii și a epocii deghizării asupra vieții private și publice a scriitoarei, precum și asupra întregii ei creații literare.

ANII 1720, DECADA PASIUNII ȘI A CREATIVITĂȚII, cel de-al doilea capitol al tezei, este dedicat analizei romanelor *Love in Excess* și *Idalia*, două din multitudinea de romane scrise în această perioadă prolifică.

1719 reprezintă anul în care două romane concureau în preferințele publicului cititor britanic: *Robinson Crusoe* și *Love in Excess; or The Fatal Enquiry, A Novel*, romanul care a marcat debutul impresionant al Elizei Haywood pe scena literară a secolului al optzecelea.

Cu toate că *Love in Excess* urmărește destinul libertinului Conte D'Elmont, romanul a devenit celebru datorită manierei în care Haywood conferă autoritate personajelor ei feminine și crează prin scriitură un spațiu public de manifestare a sexualității feminine.

Subiect al diverselor conversații feminine, evoluția lui D'Elmont implică prezența unui număr mare de femei amozate, însă propria lui experiență de dragoste gravitează în jurul personajului feminin central, Melliora, pe care Haywood o introduce în a doua parte a romanului.

Melliora, al cărei nume rezonază cu franțuzescul *meilleur* ce poate însemna, funcție de context, mai bună sau cea mai bună, se va dovedi cea mai meritorie dintre femei. Haywood îi atribuie Mellioarei toate calitățile care decurg din numele ei și scoate în evidență faptul că o dorește egală lui D'Elmont. Pentru a conferi, însă, autoritate personajelor feminine, Haywood e nevoită să recurgă la masca înțeleasă ca spectacol de teatru, ceea ce oferă acestor femei posibilitatea de a își juca propriile roluri.

Prin acest roman, Haywood transformă corpusul de proză erotică privit ca promiscuu și seducător într-un text informativ și didactic menit să instruiască publicul cititor. Melliora, care citește și filosofie, este exemplul viu că lectura literaturii erotice nu atrage inevitabil după sine un comportament imoral. Femeia educată e capabilă să raționeze, să emită judecăți și să tragă propriile ei concluzii.

Cel de-al doilea roman pe care-l analizez în această teză este *Idalia*, publicat în 1723. După cum menționează Patrick Spedding în cartea sa *A Bibliography of Eliza Haywood*, cea de-a cincea ediție a romanului a apărut în 1742. A fost tradus în franceză în 1770, fiind urmat în 1772 de o traducere în germană a variantei franceze. Cu toate că s-a bucurat de succes și notorietate în secolul al optsprezecelea, *Idalia*, ca și multe alte romane ale Elizei Haywood a fost considerat imoral și a fost exclus din tradiția literară.

Analiza acestui roman se dorește o perspectivă complexă asupra identității feminine și investighez maniera în care Haywood scoate în evidență influența negativă a pasiunilor necultivate și neînfrânate. Un alt aspect pe care-l urmăresc este modul în care Haywood construiește identitatea victimei abuzului sexual, cea mai dramatică consecință a acestuia fiind captivitatea sinelui și necesitatea căutării permanente a identității personale.

Urmărind să-și instruiască cititoarele în timp ce le oferă divertisment, Haywood spune povestea acestei frumoase venețiene care, vanitoasă din naștere, încăpățânată și egoistă, nu poate depăși traumele emoționale cauzate de abuzul sexual. Blocată între un trecut plin de falsitate și autosuficiență, și viitorul ei incert și instabil, trăind sentimente amestecate de iubire, abuz și mândrie, identitatea Idaliei va rămâne captivă sub multitudinea de măști pe care nu a învățat să le folosească.

ANII 1730, PERIOADA DE ACALMIE A ROMANULUI

Cea de-a doua perioadă a carierei literare a Elizei Haywood a fost mai puțin productivă decât cea din anii 1720 în ceea ce privește scrierea romanelor, în primul rând datorită interesului manifestat de către autoare pentru alte proiecte. Teatrul a devenit cea mai importantă preocupare a ei în această perioadă. Anii 1730 au adus, probabil, și cea mai mare implicare a scriitoarei în viața politică a societății sale. Activitatea ei de scriitoare, observabilă în *Adventures of Eovaai*, precum și activitatea din sfera dramaturgiei, o indică drept una dintre oponentii lui Robert Walpole, primul ministru la acea vreme.

Modul în care analizez romanul *Adventures of Eovaai* urmărește într-o oarecare măsură literatura existentă și se aliniază în primul rând cu *A Political Biography of Eliza Haywood* de Kathryn King, una dintre cele mai informate critici cu privire la opiniile și implicațiile politice ale scriitoarei. Deși urmăresc și aceste aspecte în analiza mea, atenția mea se îndreaptă în primul rând spre identitatea personală a eroinei și urmăresc modul în care *continuumul corp-minte-suflet* joacă un rol activ în construirea sinelui feminin.

Adventures of Eovaai, această împletire de romanț, poveste orientală și satiră politică relatează strădaniile feminine de a obține autoritate socială și politică într-o orânduire patriarhală;

e un manifest feminist care solicită o educație echilibrată a femeii și afirmă că ceea ce asigură o identitate feminină sănătoasă și complexă este *continuumul corp-minte-suflet*.

ANII 1740, VREMEA INOVAȚIILOR

Cu toate că timp de mai bine de patru ani, Haywood a dispărut pur și simplu din viața publică, se pare că, într-un soi de extensie a romanului *Adventures of Eovaai*, anii 1740 au reprezentat o perioadă în care scrierile Elizei Haywood au confirmat implicațiile politice ale scriitoarei. De menționat sunt în acest sens *The Female Spectator*, 1744-1746, *The Parrot* care a apărut doar timp de șase luni în 1746, precum și *Epistles for the Ladies* (1748-1750). Tot în această perioadă a publicat și *The Fortunate Foundlings* (1744), *Life's Progress through the Passions* (1748) și pamfletul politic *A Letter from Henry Goring* (1749) a cărui apariție a dus la arestarea Elizei Haywood.

The Fortunate Foundlings a apărut anonim în 1744, s-a bucurat de succes și a avut parte de un itinerar interesant în secolul al optsprezecelea. „A fost tradus în franceză de Claude-Prosper Crébillon cu titlul *Les Heureux Orphelins* în 1754 și retradus în engleză sub numele de *The Happy Orphans* în 1758” (Spedding, 415).

Prin abordarea mea, urmăresc în principal modul în care formarea identității este determinată de genul fiecăruia dintre orfanii gemeni Louisa și Horatio, însă lectura mea se îndreaptă și spre identitatea politică atribuită personajelor de Rachel Carnell și Carol Stewart în studiile lor. Din motive de natură metodologică, observ construirea identității gemenilor într-o manieră cronologică.

Este interesant de observat că, deși aventurile gemenilor sunt determinate de genul acestora, sursa călătoriei lor inițiatice este căutarea sinelui autentic, a identității lor personale

care implică, nemijlocit, iubirea. În opinia scriitoarei, iubirea este crucială în definirea de sine, chiar dacă îmbracă forme diferite, masculine și feminine.

Ultima parte a romanului funcționează ca un soi de memento care ne amintește că, deși lumea este dominată de reguli masculine, instinctele și valorile feminine sunt cele care restaurează ordinea. Finalul reprezintă și un argument în favoarea scriitoarei. Ca artizană a paginilor ce relatează povestea orfanilor gemeni Louisa și Horatio, ea are autoritatea supremă asupra textului. Este autoritatea femeii scriitor care împrumută curajul și autonomia colegilor ei de breaslă bărbați și meșteșugeste identitatea personajelor ei cu blândețea, iubirea și intuiția unei femei, oferind o dublă perspectivă asupra sinelui. E o voce ce poate vorbi aceeași limbă atât la feminin, cât și la masculin.

Romanul *Life's Progress through the Passions: or, The Adventures of Natura* a fost publicat în 1748 cu mențiunea că e scris de autorul cărții *The Fortunate Foundlings*.

Ca în celelalte romane care fac obiectul studiului meu, urmăresc procesul de construire a identității personajului principal, argumentând că, exceptând unele elemente constante și invariabile, identitatea e un concept fluid care poate căpăta aspecte inedite cu fiecare nouă experiență. Drept rezultat, la finalul romanului, asistăm la reformarea eroului prin discursul feminin. Acest roman este singurul în care Haywood își urmărește personajul de la naștere până la moarte și e, probabil, cel mai compatibil cu modelul de identitate propus de McAdams.

Urmărind viața unui personaj masculin feminizat, numit Natura, Haywood autorizează femeia, stabilind direcții și tendințe noi pentru cititorii ei. Cu toate că marea majoritate a publicului ei cititor era de genul feminin, Haywood se adresează cititorului la masculin. În mod intenționat scriitoarea obscurizează diferența de gen și se folosește de o nouă fațetă a măștii înțeleasă ca spectacol de teatru.

Prin finalizarea poveștii de viață a lui Natura într-o notă androgenă, autoarea reafirmă necesitatea unei educații egalitare, fără prejudecăți, complexă și contextualizată a ființei umane moderne, a noului individ conștient de sine din Marea Britanie a secolului al optsprezecelea, fie că e bărbat sau femeie.

ANII 1750, O REVIZUIRE MATURĂ A TRECUTULUI

Anii 1750, ultima decadă a carierei literare a Elizei Haywood, au avut parte de un debut intempestiv soldat cu arestarea scriitoarei pentru pamfletul politic *A Letter from Henry Goring* publicat la finele anului 1749. În ce măsură i-a afectat acest eveniment viața personală e dificil de presupus, cert e, însă, că nu i-a întrerupt activitatea literară care a luat sfârșit doar la moartea ei în 1756.

Această perioadă a fost marcată de publicarea a două romane memorabile: *The History of Miss Betsy Thoughtless* (1751) și *The History of Jemmy and Jenny Jessamy* (1753). O altă lucrare remarcabilă este *The Invisible Spy* în care Haywood recurge la spionaj, un mijloc de care s-a mai folosit și în *A Spy upon the Conjuror* (1724), una din publicațiile sale timpurii. *The Young Lady*, ultimul ziar scos de Haywood, a apărut doar între 6 ianuarie și 17 februarie 1756. Încă două lucrări mai erau pregătite pentru tipar la începutul lui 1756: *The Wife* și *The Husband*, publicate la scurt timp după moartea scriitoarei.

The History of Miss Betsy Thoughtless, unul dintre cele mai apreciate romane ale Elizei Haywood, a apărut în octombrie 1751. A fost tradus în franceză, germană, olandeză și suedeză, fiind bine primit de cititori.

Dacă în *The Progress of Romance* (1785), Clara Reeve caracteriza *The History of Miss Betsy Thoughtless* ca fiind instructiv și-l lăuda pentru caracteristicile sale de convertire morală, în

zilele noastre e caracterizat mai degrabă ca un text subversiv. Fără discuție, putem afirma că autoarea și-a construit textele de așa manieră încât să poată beneficia de interpretări multiple.

Viziunea mea asupra romanului *The History of Miss Betsy Thoughtless* este în asentimentul cercetării moderne și consider această scriere un text subversiv, o critică la adresa burgheziei și a nou promovatei identități feminine. Haywood o implică pe Betsy în procesul de formare a propriei ei identități, o învață să reflecteze, să capete conștiința de sine și o educă la școala iubirii pe care o folosește drept vehicul al reintegrării eroinei în societate.

The History of Miss Betsy Thoughtless e povestea parcursului traumatizant al unei tinere prin adolescență, perioada de curte și un prim mariaj nefericit. Metamorfoza suferită de Betsy, de la copila lipsită de sexualitate ce nu poate iubi și nu are nici cea mai vagă idee ce sunt emoțiile, la femeia radioasă care iubește cu sufletul, cu trupul, și este în egală măsură iubită de Truworth, este, fără doar și poate, o reformă, însă nu cea impusă de normele morale ale societății căreia îi aparține.

Scopul Elizei Haywood a fost mereu de a educa prin divertisment. Prin acest roman, scriitoarea a încercat să formeze identitatea cititoarelor ei. Nu numai că le învață să găsească bărbatul potrivit, să-și construiască și să-și accepte identitatea de femei căsătorite, dar le și instruieste cum să devină parte integrantă a societății patriarhale și să opereze, ca persoane, din interiorul sistemului. *The History of Miss Betsy Thoughtless* e încă o dovadă a spiritului inovator al Elizei Haywood.

The History of Jemmy and Jenny Jessammy (1753), cel de-al doilea roman publicat de Eliza Haywood în anii 1750, are ca temă, în spiritul literaturii vremii, căsătoria și viața de familie. Romanul urmărește povestea a doi verișori, Jemmy, fiul unui nobil bogat și Jenny, fiica

unui negustor avut. Cea mai mare dorință a părinților era să-i vadă căsătoriți, evident, în eventualitatea că tinerii și-ar fi dorit acest lucru.

Analiza mea, bazată pe lectura detaliată, urmărește procesul de construire a identității celor două personaje centrale, observând maturitatea cu care Haywood abordează perioada de curte, căsătoria și comportamentul uman. Scopul meu este să demonstrez că Haywood privește identitatea feminină și cea masculină ca fiind marcate atât de asemănări cât și de deosebiri, aspect scos în evidență de numele personajelor principale care sunt aproape similare, diferențiate doar de o dublă consoană (**Jemmy/Jenny**).

În acest roman, Haywood afirmă și confirmă necesitatea abordării căsătoriei din perspectivă dublă și nevoia de a oferi cititorilor părerea ambelor sexe asupra mariajului și a relațiilor umane.

The History of Jemmy and Jenny Jessammy poate fi înscris în sfera efortului susținut depus de Haywood în vederea formării identității în spiritul egalității, respectului și afecțiunii reciproce, sentimente ce pot fi mai întâi experimentate în căsătoria bazată pe iubire autentică.

Partea de final a tezei cuprinde capitolul CONCLUZII unde scot din nou în evidență efortul creator al Elizei Haywood de a construi identitatea individului modern. Scriind, folosind condeiul, Eliza Haywood s-a străduit să recupereze viața femeilor, să le cultive simțul identității. Prin ficțiune, a negociat identitatea personală a femeilor în sfera publică, obscurizând deliberat linia de demarcare dintre public și privat. Punând în circulație poveștile femeilor, dar și cele ale bărbaților, spuse într-o notă feminină, personală, dar autorizată, Eliza Haywood a contribuit la includerea femeilor în profesia literară, în lumea cuvântului scris.

Continuitatea și unitatea creației literare a Elizei Haywood pot fi identificate în următoarele elemente coagulante:

- Principalele ei interese sunt aceleași pe tot parcursul carierei literare. De la primele ei opere de ficțiune amoroasă până la genul mai serios, formativ al romanului anilor 1740 și 1750, Haywood se concentrază asupra relațiilor de gen, gestionarea emoțiilor, poziții de putere în sfera privată și în sfera publică, atât ale bărbaților, cât și ale femeilor, dominație și control.
- Tema centrală a romanelor cuprinse în acest studiu este iubirea care funcționează nu doar ca un catalizator al intrigii romanului, ci și ca element coagulant al identității personale ale eroilor și eroinelor scriitoarei. Căsătoria consensuală este idealul unei relații de iubire reciprocă pe care am numit-o *emotion-in-the-double* (*emoția-în-doi*).
- Toate scrierile ei negociază cu forma și genul literar, intersectează, întrețes și adesea suprapun ficțiunea amoroasă cu literatura didactică, seducția cu virtutea, oferindu-i scriitoarei un context ce-i permite construirea unor identități complexe, neîngrădite.
- În aproape toate romanele ei, Haywood se folosește de personaje minore prototipice, de scene, intrigi centrale și secundare, precum și de decoruri specifice pentru a construi identitatea feminină sau masculină a personajului central. Am numit această metodă *the patchwork technique* (*tehnica încropirii*).
- Cu mici variațiuni și evident într-o manieră modernă, unele elemente folosite de autoare în romanele de început sunt recognoscibile în textele anilor 1750. Fațete ale identității primelor ei personaje sunt desăvârșite în romanele de maturitate.
- Maniera ei personală de a construi identitatea personajelor feminine și masculine concordă cu modelul de identitate „poveste de viață” propus de McAdams și

demonstrează că identitatea, departe de a fi fixă, poate fi concepută ca un proces dinamic și fluid desfășurat pe toată durata vieții.

Cu o carieră literară ce se întinde de-a lungul a mai bine de treizeci și șase de ani, timp în care a produs în jur de optzeci de scrieri, de la piese de teatru, adaptări dramaturgice, romane, și cărți de conduită, până la ziare, eseuri, sau pamflete politice, viața și opera Elizei Haywood sunt atât de vaste încât nu pot fi rezumate într-un singur studiu, nici măcar unul de dimensiunile unei teze de doctorat.

Din cunoștințele pe care le dețin, *Constructions of Identity in Eliza Haywood's Novels* (*Construcții identitare în romanele Elizei Haywood*) este primul studiu care acoperă toate decadele în care Haywood și-a desfășurat activitatea literară, este întâia lectură amănunțită a operei Elizei Haywood de către un vorbitor non-nativ al limbii engleze și singura analiză extinsă asupra scriiturii Elizei Haywood întreprinsă de un specialist din România.

Cred, totuși, că o mare realizare a acestui studiu, pe lângă familiarizarea publicului cititor din România cu opera scriitoarei Eliza Haywood, este analizarea religiozității personajelor și a scriitoarei, un aspect care nu a mai fost studiat în detaliu până acum și pe care-l investighez în toate cele șapte romane cuprinse în această teză.

Capitolul următor include BIBLIOGRAFIA, iar NOTA DE FINAL e o listă a tuturor lucrărilor publicate de Eliza Haywood, așa cum au fost centralizate de Patrick Spedding în *A Bibliography of Eliza Haywood*.

Bibliografie selectivă:

- King, Kathryn, R. *A Political Biography of Eliza Haywood*. London: Pickering and Chatto, 2012. PDF File.
- McAdams, Dan, P. “The Psychology of Life Stories”. *Review of General Psychology*. 5. 2 (2001): 100 – 122. Web. 14 May 2012.
- Spedding, Patrick. *A Bibliography of Eliza Haywood*. London: Pickering & Chatto, 2004. Print.